

РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ „АНГЕЛ КЪНЧЕВ“
ФАКУЛТЕТ ПРИРОДНИ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЕ

КОНСПЕКТ

ЗА КАНДИДАТ-ДОКТОРАНТСКИ КОНКУРС
ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.1. ФИЛОЛОГИЯ,
НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ ОБЩО И СРАВНИТЕЛНО ЕЗИКОЗНАНИЕ

А. ОБЩО И СЪПОСТАВИТЕЛНО ЕЗИКОЗНАНИЕ

1. **Общо и частно езиковедие.** Исторически преглед, дялове и характеристики. Връзката на езиковедията с други науки.
2. **Фонетика и фонология** – предмет, задачи и дялове. Говорен апарат. Класификация на звуковете на речта. Фонема и алофони.
3. **Семантика и лексикология** – предмет и задачи. Думата като речникова единица. **Същност на лексикалното равнище.** Думата като единица на лексикалното равнище. Алолекса, лекса, лексема.
4. **Граматика (морфология и синтаксис)** – предмет и задачи. **Морфологично равнище.** Морф, морфема, аломорфи. Отношение между морфема и дума. Морфемика.
5. **Граматическо значение.** Граматикализация. Начини на граматическо изразяване. Граматическа категория. Части на речта.
6. **Синтаксис.** Аспекти на изучаване на изречението: традиционен, структурен, комуникативен, генеративен.
7. **Социолингвистика** – предмет и задачи. Отношение между социология и социолингвистика. Методи на социолингвистичното изследване. Социална диференциация на езика. Понятието „социолект“. Типове социални диалекти. Диглосия и билингвизъм.
8. **Текстова лингвистика и реторика** – предмет, задачи и изследователски подходи. Историческо развитие на текстолингвистиката – Анализ на дискурса, Граматика на текста, Теория на текста, Процедурален подход на д-р Богранд и Дреслер. Същност на реторическия дискурс. Основни реторически принципи.
9. **Лингвистична прагматика** – предмет, задачи и изследователски подходи. Теория за пресупозициите.

10. **Фразеология и паремиология** – обект и предмет. Основни понятия във фразеологията. Класификация на фразеологичните единици. Връзка между пословиците и езиковата картина на света. Аспекти на изследване на паремиите.
11. **Психолингвистика** – предмет и обект. Възникване и развитие на психолингвистиката. Връзка на психолингвистиката с другите езиковедски науки. Теории и модели за усвояването на езика (Бихейвиористичната теория (Скинър), Теорията на Чомски за вроденият езиков механизъм, Когнитивната теория на Жан Пиаже и връзката ѝ с усвояването на езика, Социолултурната теория на Лев Виготски, Моделът за майчиният език като магнит (Native Language Magnet Model) на Кул).
12. **Когнитивна лингвистика и философия на езика** Теории и модели за отношенията между език, когнитивна дейност и съзнание в езикознанието (Ноам Чомски, Роналд Ланакър, Уолъс Чейф, Рей Джакендоф). Връзката между език, мислене и действителност.
13. **Структурна лингвистика** – школи и представители.
14. **Сравнително и съпоставително езикознание.** Контрастивна и конфронтативна лингвистика – терминологични проблеми.

Б. ЛЕКСИКОЛОГИЯ

1. **Обща теория на думата.** Думата като знак. Дума и предмет – номинативна функция на думата. Дума и понятие; проблемът за значението на думата. Аспекти на значението на думата. Определение на думата. **Думата като единица на лексикалното равнище на езика.** Лекса, алолекси (словоформи), лексема. **Видове думи:** а) като части на речта: изменяеми, неизменяеми, пълнозначни и непълнозначни; б) по словообразуване.
2. **Думите според съотношението между изразяване на съдържанието:** омоними, омофони, омографи; синоними, антоними, пароними.
3. **Еднозначност и многозначност на думите.** Семантично поле. Видове преносни значения: метафора, метонимия, синекдоха.

В. МЕЖДУКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЯ

1. **Същност на межкултурната комуникация** – възникване и развитие, подходи за изследване на межкултурната комуникация, основни понятия в межкултурната комуникация.
2. **Култура** – същност, функции и характеристики.
3. **Елементи на културата** – вярвания, нагласи и ценности. Метафори на културата.

4. **Комуникативна езикова компетентност.** Същност и видове. Междукултурната езикова компетентност и ролята ѝ при усвояването на чужд език.

Г. ПРАГМАТИКА

1. **Лингвистична прагматика** – възникване и оформяне като научна дисциплина. Основен терминологичен апарат на прагматиката.
2. **Теория на речевите актове** – Джон Л. Остин, Питър Ф. Стросън, Херберт Пол Грайс и Джон Р. Сърл.
3. **Компоненти на речевия акт** – локутивен, илокутивен, перлокутивен акт. **Видове речеви актове** – преки (репрезентативи, директиви, комисиви, експресиви, декларации), непреки актове.
4. **Комуникативен кодекс.** Критерии на комуникативния кодекс. Акт на общуване и фатически акт. Същност на комуникативния кодекс. Критерии на комуникативния кодекс – истинност, искреност, мотивираност. Съпоставка между акт на общуване и фатически акт.

ЛИТЕРАТУРА:

А. Основна:

1. Аврамова, Л. Лингвокултурология. Шумен, 2007.
2. Бенвенист, Е. Езикът и човекът. Красимир Манчев, прев. от френски. София: „Наука и изкуство“, 1993.
3. Бояджиев, Ж. Увод в езикознанието. София, 1995.
4. Бояджиев, Ж. Език и общество. София, 1981.
5. Бояджиев, Т. Българска лексикология, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, София, 2007.
6. Бузера, Й., Е. Димитрова, О. Кайтер, Н. Паня, Ю. Попова, Ю. Рот, А. Тенеску. Основи на интеркултурната комуникация. Велико Търново: „Фабер“, 2012.
7. Виготски, Л. Мислене и реч. София, 1983.
8. Виденов, М. Диглосията. София, 1005.
9. Виденов, М. Увод в социолингвистиката, София: „Делфи“, 2000.
10. Воденичаров, П. Социолингвистика. София, 2007.
11. Вътов, В. Лексикология на българския език, Велико Търново: „Абагар“, 1998.
12. Георгиев, Вл., Ив. Дуриданов. Езикознание. София, 1983.
13. Граматика на съвременния български език. Том I, Фонетика, БАН, София, 1982.

14. Граматика на съвременния български език. Том II, Морфология, БАН, София, 1983.
15. Граматика на съвременния български език. Том III, Синтаксис, БАН, София, 1985.
16. Грушевицкая, Т. Г., В. Д. Попков, А. П. Садохин. Основы межкультурной коммуникации. Москва, Юнити, 2002.
17. Данчев, А. Съпоставително езиковедие (теория и методология). София, 2001.
18. Даскалова, Ф. Психолингвистика, Изд. „Даниела Убенова“, 2004.
19. Димитрова, С. Лингвистична прагматика, София: „Велес“, 2009.
20. Димитрова, С. Прагматика на текста, София: А.И „Марин Дринов“, 2001.
21. Игълтън, Т. Идеята за култура. София: „Критика и хуманизъм“, 2003.
22. Косериу, Е. Лекции по общо езиковедие. София, 1990.
23. Костова, М. Комуникативната граматика: Теоретични и приложни аспекти. Издателство „Стено“, 2013.
24. Кръпова, И. Лекции по езиковедие. Пловдив: „Сема“, 2001.
25. Манголд, М. Увод в езиковедията с оглед и на българския език. София, 1988.
26. Маслов, Ю. С. Введение в языковедие. Москва, 1987.
27. Москов, М., Ж. Бояджиев. Увод в езиковедията. София, 1977.
28. Москов, М. Език и езиковедие. София, 2000.
29. Рот, Ю., Ю. Попова. Ръководство по интеркултурна комуникация. Русе, 2010.
30. Сосюр, Ф. дьо. Курс по обща лингвистика. София, 1992.
31. Чонгарова, И. Интеркултурната комуникация. Пловдив, 2002.
32. Bennet, J. M. *Basic Concepts of Intercultural Communication*. Intercultural Press, 1998.
33. Fawcett, R. M. and M. A. K. Halliday, *et al.*, eds. *The Semiotics of Language and Culture*, Vol. 1, London and Dover, N. H.: Frances Printers Publishers, 1984.
34. Kess, J. *Psycholinguistics. Psychology, Linguistics, and The Study of Natural Language*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1992.
35. Leech, G. *Principles of Pragmatics*. Cambridge University Press, 1983.
36. Rogers, E.M. and Steinfatt, T. M. *Intercultural Communication*. Prospect Heights: Waveland, 1999.
37. Samovar, L. A. and Porter, R. E. (eds.). *Intercultural Communication. A Reader*, Belmont, California: Wadsworth, 1994 / 1997.

Б. Допълнителна

1. Гак, В. Г. О контрастивной лингвистике. – В: Новое в лингвистике, т. 23, 1989: 5 – 17.
2. Данчев, А. За някои страни на съпоставителните изследвания. – В: *Бюлетин за съпоставително изследване на българския език с други езици*. София 1976, 1, с. 7-23.
3. Данчев, А. Съпоставително езикознание, теория на превода и чуждоезиковото обучение. – В: Съпоставително езикознание, 1978, кн. 1, с. 30-46.
4. Обща европейска езикова рамка: Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, Council of Europe, 2000 - http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_en.pdf
5. Corder, S. P. “Error analysis, interlanguage and second language acquisition”. In *Language Teaching*, Vol. 8, Issue 04, October 1975, pp. 201-218.
6. Gass, S. M. and L. Selinker. “The role of the nature of language: an historical overview”. In Gass, S. M. and Selinker, L. *Second Language Acquisition: An Introductory Course*, Lawrence Erlbaum Associates, 1994, pp. 53 – 79.
7. Selinker, L. *Rediscovering Interlanguage*, London: Longman, 1992.

Съставил: доц. д-р Цв. Харакчийска